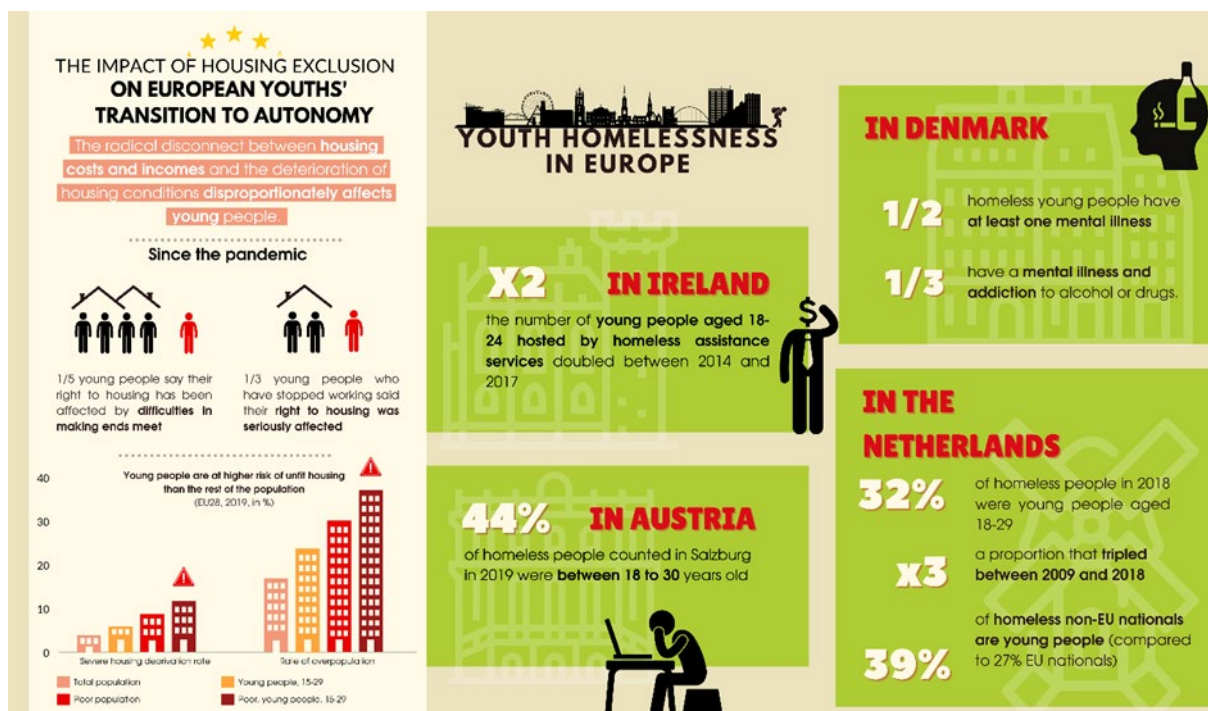

Az európai lakhatási kirekesztés hatodik áttekintése 2021

Összefoglaló

Az Abbé Pierre Alapítvány és a FEANTSA 2021. május 6-án teszi közzé az európai lakhatási kirekesztés hatodik áttekintését. Ez a legújabb jelentés a fiatalokra összpontosít, akiket a lakhatási kirekesztés más csoportoknál rosszabbul érint, különösen, a szegénységben élőket. A jelentés számba veszi azt a szegénységi hullámot is, amely több mint egy évvel a világvárvány kezdete után erősödött fel Európában.

Növekvő lakhatási kirekesztés: a fiatalok veszélyben!

Forras: Az európai lakhatási kirekesztés hatodik áttekintése, 2021, Abbé Pierre Alapítvány

A fiatalok a világvárvány frontvonalában vannak, és őket kiemelten érinti a szegénység és a lakáspiacok strukturális működési zavarai.

A Caritas szerint csak 2020 márciusa és májusa között Nyugat-Európában mintegy 25-30%-kal nőtt az élelmiszersegélyek iránti igény. **Franciaországban** a világvárvány kezdete óta a 18-24 éves fiatalok

20%-a kényszerült élelmiszersegélyt igénybe venni, míg 35%-uk aggódik amiatt, hogy 2021-ben nem tudja majd fizetni a lakhatási költségeket.

Ami a foglalkoztatást illeti, az **Egyesült Királyságban** minden harmadik 18-24 éves munkavállaló elvesztette állását vagy elbocsátották a járvány miatt, szemben minden hatodik 24 év feletti felnőtt munkavállalóval. Írországból a 15-24 évesek körében volt a legmagasabb a munkahelyek elvesztésének és a szabadságolásoknak az aránya. 2020 áprilisában mintegy 46%-ukat elbocsátották, és több mint egyötödük - azaz 22%-uk - veszítette el állását.

A fiatalokat, különösen a szegénységi küszöb alatt élőket, már a világválság előtt is jobban érintette a lakhatási kirekesztés, mint más csoportokat.

A fiatalok rendszeresen küzdenek azzal, hogy **elhagyják a családi otthont**, vagy végül visszatérnek oda lakni - ha szüleik forrásai és családi kapcsolatai ezt lehetővé teszik -, mert nem engedhetik meg maguknak, hogy egyedül éljenek. **Dániában** 2009 és 2018 között 12%-kal nőtt a szülői házba "visszavándorló" fiatalok száma.

A fiatalok **különösen magas lakbérekért fizetnek**. Néhány különösen feszült lakáspiaccal rendelkező fővárosban egy kétszobás lakás átlagos bérleti díja a 18-24 évesek medián jövedelmének több mint 100%-át is elérheti. Ez a helyzet Amszterdamban (1 675 EUR átlagos bérleti díj az 1 605 EUR mediánjövedelemhez képest), Helsinkiben (1 398 EUR átlagos bérleti díj az 1 363 EUR mediánjövedelemhez képest) és Lisszabonban (1 105 EUR átlagos bérleti díj a 910 EUR mediánjövedelemhez képest), nem feledkezve meg olyan városokról, mint London, Párizs és Barcelona.

A fiatalok **rossz minőségű lakásokban élnek**, azaz nem megfelelő körülmények között, energiaszegénységben és kényszerű együttélésben. A 15-29 évesek mintegy 23,5%-a élt túlszűfolt körülmények között 2019-ben, szemben a teljes lakosság 15,6%-ával.

Ezek a lakhatási körülmények negatív hatással vannak a fiatalok függetlenséghez vezető útjára.

A kormányoknak biztonságosabbá kell tenniük ezt az utat mind a **lakhatás**, mind a **foglalkoztatás** tekintetében, a **minimáljövedelem**, az **egyetemes lakbérgaranciához való hozzáférés** és a **jobb lakhatási támogatások** mind olyan eszközök, amelyek biztonsági hálót nyújtanak a munka világába való belépéskor.

Dániában például 2014 óta csökkentették a fiataloknak nyújtott szociális juttatásokat, aminek következtében 2009 és 2017 között 104%-kal nőtt a fiatalok száma az ország hajléktalan népességében, és ez jól mutatja a megfelelő pénzügyi támogatás kulcsszerepét.

Személyre szabott lakáskínálatra és innovatív megoldásokra van szükség, azaz diáklakások, kis megfizethető lakások, fiatal álláskeresők és munkavállalók számára támogatott lakhatás kialakítására, valamint a generációk közötti vagy multikulturális lakhatás növelésére.

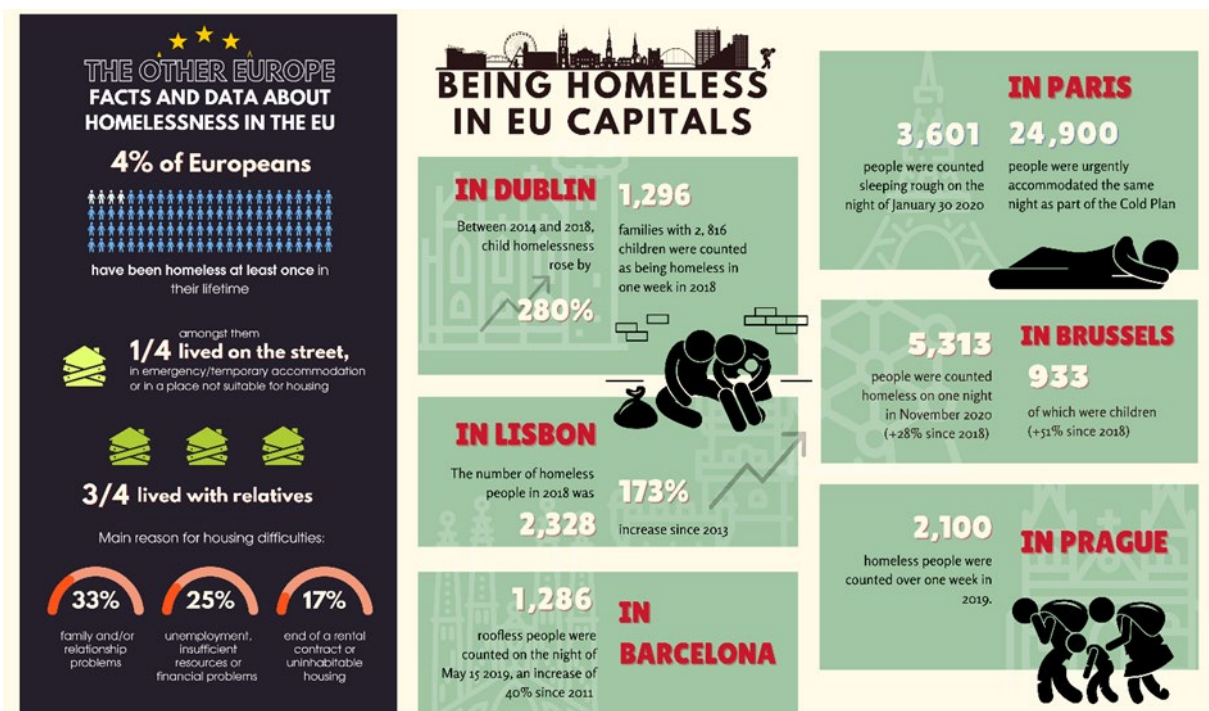
Az európai politikák eddig a foglalkoztatásra és a képzésre összpontosítottak, anélkül, hogy figyelembe vették volna a méltó és megfizethető lakhatás fontosságát, amely a függetlenség előfeltétele.

Ha az Európai Unióban nem vezetnek be gyorsan olyan megelőzési politikákat, amelyek kifejezetten a fiatalok tömeges kirekesztésére irányulnak, akkor e generáció újabb nincstelen csoportja fogja hamarosan a hajléktalanok sorát gyarapítani. Mivel a szállásrendszerek már most is túlszűfoltak minden tagállamban, az emberek nem lesznek képesek méltósággal élni, és a mélyszegénység spiráljába fognak kerülni, és a holnap "másik Európájának" krónikusan hajléktalan felnőttjeivé válnak.

Dennis Culhane tanulmánya szerint a hajléktalan fiatalok száma, amely az 1980-as években az Egyesült Államokban robbanásszerűen megnőtt, egy nagy gazdasági válság következménye volt, és ezek a krónikusan hajléktalan emberek még mindig az amerikai városok utcáin élnek. Nemrégiben a brit kormány becslése szerint 30 év múlva 630 000 fiatal nem lesz képes fizetni a lakbért a magánlakáspiacon, amikor nyugdíjba vonul, és a hajléktalan nyugdíjasok jövőbeli válságát jósolja, ha ezt a problémát nem kezelik azonnal.

Ezzel a veszéllyel az Európai Uniónak és a tagállamoknak szembe kell nézniük, és bár sürgős, még van idő a cselekvésre.

A világvárvány és a hajléktalanság - a kormányoknak meg kell fékezniük az áradatot

Forras: Az európai lakhatási kirekesztés hatodik áttekintése, 2021, Abbé Pierre Alapítvány

Az Eurostat tanulmánya szerint **minden 100 emberből négyen számoltak be arról, hogy életük során legalább egyszer hajléktalanok voltak; a magyarországi 100 emberből egytől, a dániai 100 emberből tízig terjed.** Minden 100 emberből háromnak kellett ideiglenesen rokonoknál élnie, míg minden 100 emberből egy számolt be arról, hogy élt már az utcán, szükség- vagy átmeneti szálláson, vagy nem otthonául szolgáló helyen.

A megkérdezettek egyharmada számolt be arról, hogy családi és/vagy kapcsolati problémák voltak a lakhatási nehézségek fő okai - különösen Magyarországon és az Egyesült Királyságban, ahol ez a megkérdezettek több mint 45%-át érintette. **Mintegy 25% a munkanélküliséget, az elégtelen forrásokat vagy pénzügyi problémákat, 17% pedig a bérleti szerződés megszűnését vagy a lakhatatlanná vált lakást említette.**

A legalapvetőbb emberi jogokat sértő, alkalmatlan körülmények között élő hajléktalanok száma több európai városban is soha nem látott szintet ért el - ez újabb bizonyítéka az Európa-szerte túlterhelt szállásrendszereknek.

A sürgősségi költségvetéseket és szolgáltatásokat folyamatosan növelik anélkül, hogy az érintettek számára kielégítő eredményeket hoznának. A világjárvány miatt több helyet kellett létrehozni a sürgősségi és átmeneti szállásokon, miközben a költségvetések már évek óta folyamatosan emelkedtek. Az írországi Dublinban a sürgősségi szálláshelyek költségvetése 2014 és 2018 között csaknem megháromszorozódott, azaz 2018-ban 118 millió euróra emelkedett.

A hajléktalanok profilja tovább diverzifikálódik, a támogató szolgáltatások pedig eközben átalakulnak, így azok a gyermekek, fiatalok, nők, idősek stb. sajátos igényeihez igazodnak. Lengyelországban egy 2019 februárjában egy adott éjszakán két évente végzett felmérés szerint a hajléktalanok 33%-a 60 év feletti, míg 2013-ban ez az arány 21,7% volt.

A kifizetetlen lakbérrel kapcsolatos vészjelzések mindenütt jelen vannak, és a következő hónapokban nagy a kockázata a kilakoltatási hullámnak. A szegény háztartások mintegy 7,7%-ának volt lakbér- vagy jelzáloghitel-hátraléka 2019-ben az EU28-ban. Az elmúlt tíz évben 13 országban volt megfigyelhető a hátralékos szegény háztartások arányának növekedése. A Covid-19 élet- és munkakörülményekre gyakorolt hatásairól szóló Eurofound-tanulmány szerint a hátralékok és a pénzügyi instabilitás a járvány miatt ugrásszerűen megnőtt. Angliában 2020 márciusa és augusztusa között a magánpiaci bérlők mintegy 5%-ának volt hátraléka.

Ezt tetézi a világjárvány következtében növekvő szegénység. A munkanélküliség Európa-szerte növekszik, és az élelmiszer-segély-szervezetek egyre nagyobb keresletet tapasztalnak. Olaszországban a világjárvány első szakaszában, 2020 márciusa és májusa között 445 585 ember kért anyagi segítséget a Caritas Italianától, ami 129%-os növekedést jelent az előző évhez képest.

Ahol alkalmazzák, ott a "Housing First" (Lakhatás Elsőként) politikák változást hoznak, és drasztikusan csökkentik a szenvedés mértékét. A dániai Odense városában a szociális lakások bérbeadóival együttműködve végrehajtott ilyen politikák hatalmas sikert arattak, és a hajléktalanok száma tíz év alatt 40%-kal csökkent. Finnországban a hajléktalanság megelőzésére és csökkentésére irányuló, egymást követő, "Housing First" alapú programok 2009 és 2019 között a hajléktalanok számának folyamatos, 45%-os csökkenését eredményezték.

Magas szintű megelőző politikák nélkül a nehézségekkel küzdő emberek új hányada növelni fogja a nyomást a hajléktalanszállókra és a befogadó rendszerekre, amelyek már évek óta túlterheltek. A hajléktalanság következményei pusztítóak az emberek életére és egészségére nézve, és helyrehozhatatlanok a kiszolgáltatott személyek, például a gyermekek, a fiatalok és az idősek számára.

Ajánlások

- Az EU-nak egyértelmű célokat kell kitűznie a hajléktalanság csökkentésére és felszámolására.

Annak érdekében, hogy a szociális jogok európai pillérének a hajléktalanok lakhatásáról és támogatásáról szóló 19. alapelvét végrehajtsák, az Európai Bizottság bejelentette, hogy 2021 második negyedévében elindítja a hajléktalanság elleni küzdelem európai platformját. Az Abbé Pierre Alapítvány és a FEANTSA üdvözli ezt a kezdeményezést, és reméli, hogy a 2021. május 7-én és 8-án megrendezésre kerülő portói szociális csúcstalálkozón egyértelmű célokat jelentenek be a tagállamok számára.

- **Nulla hajléktalanság a járvány utáni időszakban: létfontosságú, hogy megtervezzük a járvány idején hozott rendkívüli intézkedések végét a legrosszabb helyzetben lévők védelme érdekében, hogy az elkövetkező években ne alakuljon ki a hajléktalanok új csoportja.** Ezt az egyedülálló lehetőséget meg kell ragadni, és az uniós eszközöket mozgósítani kell a paradigmaváltás és a rendszerszintű átalakulás érdekében. Ez a "lakhatás elsőbbségének" politikáját felhasználva történhet meg, hogy előkészítsük az utat a hajléktalanság elleni humánusabb, kevésbé költséges és hatékonyabb küzdelemhez.

-**Koordinálja a közös eszközöket az egész EU-ban** azáltal, hogy az önkormányzatokkal és a városi tanácsokkal közösen megszervezi a szolidaritás európai éjszakáját, hogy azonnali áttekintést kapjon a utcán élők profiljáról és számáról.

- **Közös statisztikai mutatók kidolgozása a hajléktalanság európai szintű felmérése érdekében.**

- Törekedni kell arra, hogy a szükségszállásokon mindenki számára megfelelő fogadási normák érvényesüljenek, azaz ne használjanak tömegszállásokat vagy közös zuhanyzókat, szüntessék meg az éjszakai menedékhelyek használatát, mozdítsák elő a magánélet tiszteletben tartását, és szabjanak rövid határidőket a szükségszállások használatára.

- **Kötelezzék el magukat a Housing Rights Watch és az Abbé Pierre Alapítvány hajléktalanok jogairól szóló törvénytervezetének betartása mellett.**

- **A szükséghelyzeti politikák és azok költségeinek nyomon követését építsék be az "európai szemeszterbe".**

- **A lakbérek ellenőrzésének ösztönzése a nagyvárosokban** és a feszült lakáspiaccal rendelkező területeken annak biztosítása érdekében, hogy a lakhatási költségek arányban álljanak a háztartások jövedelmével.

- Az **egyetemes lakbérgarancia-eszközök létrehozásának előmozdítása**, hogy megkönnyítsék a veszélyeztetett csoportok, például a fiatalok számára a magánpiacra való belépést anélkül, hogy a megkülönböztetés állandósulna azokon a területeken, ahol nagy a kereslet.

- A világjárvány fényében garantáljon **minimális jövedelmet a rászoruló fiatalok számára**, hogy ne csak túlélni tudjanak, hanem könnyebben tudjanak önállósodni, miközben növelik esélyeiket a képzéshez vagy a munkavállaláshoz való hozzáférésre.

- Biztosítani kell, hogy a **lakhatási támogatások** elegendőek legyenek, hogy a legrosszabb helyzetben lévők is hozzáférhessenek a lakhatáshoz.

- Olyan **szociális vagy megfizethető lakások kínálatának biztosítása**, amelyek nemcsak a lakbér, hanem a támogató szolgáltatások tekintetében is megfelelnek a bérlők igényeinek.

- A bérlők kilakoltatásának megelőzése és a bérlők jogainak biztosítása.

- Az új Európai "Bauhaus" és "Renovációs hullám" kezdeményezéseibe integrálni néhány megfontolást arra vonatkozóan, hogy a lakhatási kirekesztéssel küzdők hogyan juthatnak méltó, megfizethető és megfelelő lakhatáshoz.